

กฎหมายฟินเทคกับการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลของไทย

นางสาวชัชฎาภรณ์ ประยูรวงษ์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง เน้นการพัฒนา “นวัตกรรม” เพื่อนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, ม.ป.ป.) เพื่อก้าวข้ามผ่านปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ 1) “กักตักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง” การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศช่วยยกระดับรายได้ต่อประชากรให้สูงขึ้นมาโดยตลอดแต่ก็ยังไม่สามารถก้าวข้ามไปยังประเทศที่มีรายได้สูงได้ 2) “กักตักความเหลื่อมล้ำ” ความแตกต่างของรายได้ประชากร การครอบครองสินทรัพย์ทางการเงินและที่ดิน การเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล 3) “กักตักความไม่สมดุล” ประเทศไทยต้องมุ่งสู่การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560)

การนำนวัตกรรมใหม่เข้ามาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในปัจจุบันที่แพร่หลายในต่างประเทศขณะนี้คือ นวัตกรรมฟินเทค ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทยที่มีการเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด อาทิ การทำธุรกรรมออนไลน์หรือชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน ผ่านคิวอาร์โค้ด ในการซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งเมื่อโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันมือถือของธนาคารแล้ว มีตรวจสอบการโอนกันแบบทันที โดยไม่มีค่าธรรมเนียมการโอน ซึ่งแตกต่างจากการซื้อขายแบบเดิมที่ต้องเดินทางไปโอนเงินที่เคาน์เตอร์ธนาคารซึ่งใช้เวลาอันยาวนานกว่าและอาจเสียค่าธรรมเนียมการโอนอีกด้วย

Fintech ย่อมาจากคำว่า Financial Technology หมายถึง การนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยส่งเสริมการทำธุรกิจและธุรกรรมทางการเงิน โดยผ่านอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคด้วยผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลายที่ให้ความสะดวกสบาย มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความรวดเร็วที่ที่เคย ไม่ว่าจะเป็น การชำระเงิน การโอนเงิน การกู้ยืมเงิน การหาเงินทุน และการบริหารจัดการเงินลงทุน เหล่านี้ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับฟินเทคทั้งสิ้น (Dorfleitner, Hornuf, Schmitt & Weber, 2017) หรืออธิบายให้เข้าใจง่ายว่า เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในอุตสาหกรรมการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการให้บริการของสถาบันการเงินต่าง ๆ แบบพลิกโฉมยกตัวอย่างเช่น การซื้อของด้วย Mobile Banking ที่บัญชีเงินเดือนจะผูกไว้กับระบบ ผู้ใช้จึงเกรงว่าหากมีการแฮก (Hack) ข้อมูลจะทำให้เงินในบัญชีจะหายไปทั้งหมด จึงมีการพัฒนาฟินเทครูปแบบใหม่มาใช้ในการแก้ปัญหาคือ E-Wallet Application เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้เป็นกระเป๋าเงินออนไลน์เพื่อใช้ซื้อสินค้าออนไลน์ หรือชำระค่าบริการต่าง ๆ ซึ่งนอกจากสถาบันการเงินจะมีให้บริการแล้ว ก็จะมีในส่วนของผู้ประกอบการอื่น ๆ อาทิ TrueMoney, Rabbit Line Pay เป็นต้น (Brandinside, 2018) ซึ่งถือเป็นประโยชน์ของฟินเทค

โดยแทนที่เราจะซื้อของโดยหักผ่านบัญชีเงินเดือนโดยตรง แต่เมื่อเราใช้ E-Wallet ที่เรานำเงินไปใส่ไว้ หากว่าโชคร้ายโดนแฮก เราก็จะเสียแค่เงินเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น

ปัจจุบันการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ผ่านทางอุปกรณ์การสื่อสารที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศขับเคลื่อนในประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นแม้จะอยู่ในระยะเริ่มต้น และในบางครั้งเราจำเป็นต้องใช้บริการฟินเทคอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ส่งผลให้ผู้ใช้อาจประสบปัญหาในการทำงานฟินเทค เนื่องจากเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ยังไม่คุ้นเคยและยังไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น ความเสี่ยงจากความปลอดภัยของข้อมูล ความเสี่ยงจากช่องโหว่ของกฎหมาย หรือแม้กระทั่งความเสี่ยงจากตัวผู้ใช้เองที่ยังไม่มีความชำนาญในการใช้ เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาฟินเทคในประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางมาตรการกำกับดูแลฟินเทคได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

การกำกับดูแลฟินเทคในประเทศไทย

สืบเนื่องจาก ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเพื่อพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจเทคโนโลยีการเงิน (Financial Technology : Fin Tech) และการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีการเงิน เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560 โดยมีนายวรพล โสคติยานุรักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ และให้มีอำนาจพิจารณาศึกษาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายเพื่อพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology : Fin Tech) และการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีการเงิน กำหนดระยะเวลาดำเนินการ 120 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่มีคำสั่งแต่งตั้งแล้วรายงานผลการพิจารณาต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต่อมาประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้อนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีก 2 ครั้ง รวมจำนวน 90 วัน วัตถุประสงค์ของการตั้งคณะกรรมการชุดนี้เพื่อพิจารณาศึกษาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายเพื่อพัฒนาและกำกับดูแลธุรกิจเทคโนโลยีการเงิน และการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีการเงิน แก้ไขอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยให้เข้าถึงและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ และอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ตลอดจนการทำธุรกรรมด้วยวิธีการทางดิจิทัล ส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึง และลดต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการเงินโดยรวมของประเทศ (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2561) โดยใช้ชื่อว่า ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งภายหลังจากที่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ระหว่างวันที่ 4 กันยายน-30 กันยายน 2560 ได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อร่างพระราชบัญญัติจากเดิมที่ชื่อ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน เป็น **ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจและการเข้าถึงบริการของประชาชนด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน พ.ศ.** ซึ่งมีจำนวน 3 หมวด และบทเฉพาะกาล รวมทั้งสิ้น 33 มาตรา และได้มีการปรับปรุงตามความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมแล้ว

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญคือ

1. ผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้บริการการเงิน มีดังนี้ (ร่างมาตรา 4)

1.1 สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

1.2 สถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

1.3 ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

1.4 ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

1.5 ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

1.6 ผู้ประกอบธุรกิจการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

1.7 ผู้ได้รับอนุญาตให้ทดสอบนวัตกรรม (Regulatory Sandbox)

1.8 บุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการจะประกาศกำหนด

2. กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการประกอบธุรกิจและการเข้าถึงบริการของประชาชนด้วยเทคโนโลยีการเงิน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน (ร่างมาตรา 6) กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (ร่างมาตรา 11)

2.1 กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ รวมทั้งจัดทำแผนส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน

2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

2.3 วินิจฉัยปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้

2.4 ออกแนวปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

2.5 วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ

2.6 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

3. กำหนดให้การทำธุรกรรมบางประเภทในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือดำเนินการด้วยเทคโนโลยีอื่นใดให้ถือว่าชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังกำหนดห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด ซึ่งก็หมายความว่า เป็นการให้ความเชื่อมั่นว่ากฎหมายจะรองรับการทำธุรกรรม ทั้งด้านการเงิน การลงทุน และประกันภัยในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เทียบเท่าการทำธุรกรรมแบบปกติ ได้แก่ (ร่างมาตรา 15)

3.1 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

3.2 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

3.3 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน

3.4 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของผู้ที่ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับตลาดทุน หรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

3.5 ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ธุรกิจประกันวินาศภัย และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

3.6 การจองซื้อ ออกใบ และส่งมอบหลักทรัพย์ การจัดทำทะเบียน ชื่อขาย และโอนหลักทรัพย์ การจำหน่ายและบังคับจำหน่ายหลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

3.7 การจองซื้อ ออกใบ และส่งมอบหลักทรัพย์ การจัดทำทะเบียน ชื่อขาย และโอนหลักทรัพย์ การจำหน่ายและบังคับจำหน่ายหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

3.8 การมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้าประชุมและออกเสียงแทนผู้ถือหลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

4. การกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงินต้องจัดให้ผู้ให้บริการแสดงตนหรือดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ โดยสามารถขอเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐที่ไม่มีกฎหมายห้ามเปิดเผยได้ (ร่างมาตรา 16)

5. กำหนดให้การแสดงตนและการตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้บริการในระบบธุรกรรมทางการเงิน สามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ และให้มีผลเช่นเดียวกับการแสดงตนและตรวจสอบข้อมูลในกรณีที่ใช้บริการมาปรากฏต่อหน้า (ร่างมาตรา 17)

6. กำหนดให้ห้ามไม่ให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ กับข้อมูลซึ่งทำการปกปิดตัวตนของเจ้าของข้อมูลแล้ว เพื่อให้สามารถระบุตัวตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลนั้นได้ เว้นแต่ผู้นั้นเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือกระทำการโดยสุจริตและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย (ร่างมาตรา 22) และกำหนดให้กรณีมีผู้กระทำการละเมิดต่อข้อมูลที่ได้มีการปกปิดตัวตนนี้ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้ระงับหรือละเว้นการกระทำนั้น หรือฟ้องคดีเพื่อสั่งไม่ให้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ (ร่างมาตรา 23) นอกจากนี้ การฝ่าฝืนข้อบังคับเรื่องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลกำหนดโทษสูงสุดคือ จำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 3 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา 27)

โดยร่างกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอให้รัฐบาลนำไปพิจารณาและเสนอร่างกฎหมายเข้ามาประกบร่างกฎหมายที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ทำไว้ พร้อมทั้งเสนอกลับเข้ามายังสภานิติบัญญัติแห่งชาติอีกครั้ง โดยเมื่อรัฐบาลได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวกลับมายังสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะพิจารณาโดยอาศัยร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอเข้ามาเป็นหลักต่อไป (โพสต์ทูเดย์, 2561)

ในกรณีของประเทศไทย ควรมีการศึกษาแนวทางการกำกับดูแลฟินเทคในต่างประเทศ ที่มีบริบทแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อนำมาปรับใช้ในการวางมาตรการกำกับดูแลฟินเทค โดยประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่น่าสนใจศึกษา ซึ่งเมื่อเราดูจากรายงานดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันของฟินเทค (FinTech Competitiveness Index Report) ฉบับแรกในเอเชีย สรุปว่า ขีดความสามารถในการแข่งขันของฟินเทคของไทยอยู่อันดับที่ 7 จาก 10 ประเทศที่มีการสำรวจ โดยประเทศสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 1 เนื่องจากมีความโดดเด่นในด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและความก้าวหน้าด้านกฎระเบียบ (การเงินการธนาคาร, 2560)

อีกทั้งยังมีลักษณะการกำหนดนโยบายกำกับดูแลฟินเทคที่คล้ายกันกับไทย คือ นโยบายจะกำหนดลงมาจากภาครัฐ จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าทำไมประเทศสิงคโปร์จึงมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงเป็นอันดับ 1 ในเอเชีย

การกำกับดูแลฟินเทคในประเทศสิงคโปร์

ปัจจุบันธนาคารกลางสิงคโปร์หรือ MAS (Monetary Authorities of Singapore) เป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการกำกับดูแลฟินเทค โดยได้มีความพยายามส่งเสริมเรื่องของ Fintech อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้มี Regulatory Sandbox หรือกระบะทรายทดสอบนวัตกรรม ที่เป็นสถานที่สำหรับทดสอบนวัตกรรมการให้บริการทางการเงิน สำหรับผู้ให้บริการทางการเงินที่ เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาต (Adrian Ang & Alexander Yap, 2018) รวมถึงสนับสนุนให้กลุ่มทุนต่างชาติ (Venture Capital) เข้ามาร่วมลงทุนผู้ประกอบการ Fintech ได้อย่างสะดวก รวมถึงการเปิดทางให้ผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่มาจากต่างชาติจัดตั้งบริษัทเพื่อให้บริการเทคโนโลยีทางการเงินโดยต้องมีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ (Nares Laopannarai, 2560)

จันทพร ศรีโพน (2560) ได้กล่าวถึงการกำกับดูแลฟินเทคในประเทศสิงคโปร์ไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสรุปบทบาทของธนาคารกลางสิงคโปร์ในการกำกับดูแลฟินเทค ได้ดังนี้

1. ได้ปรับกฎเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการสามารถขอใบอนุญาตประกอบกิจการ การให้บริการชำระเงินเพียงครั้งเดียวแต่สามารถใช้ได้กับกิจกรรมการชำระเงินทุกประเภท
2. อนุญาตให้สถาบันการเงินใช้ Cloud Computing* ในการจัดเก็บข้อมูลได้ และได้ออกกฎเกณฑ์ในการตรวจสอบปัจจัยเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในเรื่องของความปลอดภัยในการใช้ Cloud Computing กับสถาบันการเงิน
3. ส่งเสริมให้มีการให้คำปรึกษาด้านการเงินดิจิทัลและการขายประกันภัยทางออนไลน์ โดยไม่ต้องผ่านการแนะนำของตัวแทนขายประกัน
4. ได้จัดให้มีการทำ Regulatory Sandbox เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการทางการเงินสามารถทดลองเสนอบริการทางการเงินให้แก่ผู้บริโภค
5. ได้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งศูนย์บริการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลขึ้น

* Cloud Computing เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่พร้อมรองรับการทำงานของผู้ใช้งานในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นระบบเครือข่าย การจัดเก็บข้อมูล การทดสอบระบบหรือติดตั้งฐานข้อมูล หรือการใช้งานซอฟต์แวร์เฉพาะด้านในธุรกิจต่าง ๆ โดยที่ผู้ใช้งานไม่ต้องติดตั้งระบบทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ไว้ที่สำนักงานให้ยุ่งยาก แต่สามารถใช้งานในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยการเชื่อมต่อกับระบบ Cloud Computing ผ่านอินเทอร์เน็ต ไม่ใช้การทำงานผ่านก้อนเมฆหรืออากาศที่ไม่มีตัวตนแต่อย่างใด แต่เป็นการเชื่อมต่อกับศูนย์ข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือ Data Center ของผู้ให้บริการ ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบที่มีมาตรฐานและความปลอดภัย ทำให้การทำงานไม่ถูกจำกัดอยู่ในสถานที่หนึ่งสถานที่ใดอีกต่อไป แต่สามารถทำงานได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งโน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต (CS LOXINFO, 2017)

นอกจากนี้ในประเทศสิงคโปร์ยังมีการให้ส่งเสริมและกำกับดูแลฟินเทคโดยการมอบหมายหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงานที่สำคัญ ให้มีหน้าที่ดังนี้ (Adrian Ang & Alexander Yap, 2018)

1. โครงการ AI.SG ที่มีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดปัญญาประดิษฐ์การให้บริการทางการเงินที่ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน (Financial) การบริหารจัดการเมือง (City Management Solutions) และการดูแลสุขภาพของประชาชน (Health Care) จุดประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านปัญญาประดิษฐ์ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิวิจัยแห่งชาติสิงคโปร์

2. Accreditation@SGD เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลการให้บริการของผู้ให้บริการทางการเงิน ที่จะประเมินความสามารถในการรับส่งข้อมูล การทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานของระบบการให้บริการและความสามารถในการสร้างความยั่งยืนทางการเงิน

3. Singapore Data Science Consortium หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านวิทยาศาสตร์ข้อมูลหรือ Data Science ที่มีหน้าที่ในการจัดทำแพลตฟอร์มหลัก (Key Platform) เพื่อใช้ในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจำนวนมากจากการทำธุรกรรมผ่านเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งในประเทศสิงคโปร์จะมีนักวิทยาศาสตร์ข้อมูล หรือ Data Scientist ปฏิบัติภารกิจนี้ ในขณะที่ประเทศไทยบุคลากรอาชีพนี้ยังมีจำนวนน้อยเนื่องจากยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ซึ่งศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) พบว่าอุปทานของ Data Scientist ในไทยยังมีอยู่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา จากการสืบค้นข้อมูลจาก LinkedIn พบว่าผู้ที่ระบุว่าตนเองทำงานเป็น Data Scientist ในไทยมีเพียง 200 บัญชี เทียบกับสหรัฐอเมริกาที่มี 44,000 บัญชี แม้ว่าตอนนี้มหาวิทยาลัยในไทยจะเริ่มเปิดหลักสูตรเฉพาะทางด้าน Data Science แต่ก็มีอยู่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น และจำนวนนักศึกษาที่ผลิตได้ก็ยังมีอยู่น้อย (Brand Buffet, 2561)

ดังนั้น ร่างกฎหมายนี้หากมีผลบังคับใช้ในอนาคตอาจจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและทำให้เกิดความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ รวมไปถึงการทำธุรกรรมด้วยวิธีการทางดิจิทัล นอกจากนี้ยังส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน อันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึง และลดต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการเงินแบบองค์รวม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในบางประเด็นที่ร่างกฎหมายกำหนดนั้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สำคัญต้องมีการทบทวนกันอย่างรอบคอบนั่นก็คือ ขอบเขตของข้อมูลที่หน่วยงานรัฐอาจจะต้องเปิดเผยแก่สถาบันการเงิน ซึ่งในตัวร่างกฎหมายยังไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจน จึงควรมีการกำหนดกรอบหรือประเภทของข้อมูลให้ชัดเจนว่าข้อมูลลักษณะใดที่อาจเข้าข่ายของข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ และข้อมูลในลักษณะใดที่เปิดเผยแล้วอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง ในทำนองเดียวกันอาจต้องกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงินต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการขอใช้ข้อมูลหากมีความประสงค์จะขอข้อมูลจากรัฐด้วย เพื่อหน่วยงานรัฐจะได้ใช้ประกอบการพิจารณาถึงความจำเป็นในการขอใช้ข้อมูลและความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูล

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากเรื่องการกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องระบุอย่างชัดเจนแล้ว ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้คือ ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security) ซึ่งในปี 2018 World Economic Forum ได้จัดอันดับเรื่องนี้ให้เป็น 1 ใน 4 ความเสี่ยงที่มีความสำคัญของโลก (World Economic Forum, 2018) เมื่อเราพิจารณาในกรณีของประเทศสิงคโปร์ที่ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการ

กำกับดูแลที่เข้มงวด แต่ประเทศสิงคโปร์ยังประสบปัญหาในการโดนล้วงข้อมูล ยกตัวอย่าง เช่น การล้วงข้อมูลผู้ป่วยจาก Health Link ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขของประเทศสิงคโปร์ พบว่ามีข้อมูลผู้ป่วย 1.5 ล้านคนที่โดนจารกรรมไป จึงจำเป็นต้องเพิ่มความเข้มงวดในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในอนาคตให้มากยิ่งขึ้น (เดลินิวส์, 2561) จากบทเรียนของประเทศสิงคโปร์แม้จะมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ แต่ก็ยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการโดนล้วงข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญระดับประเทศ ทั้งนี้ เทคโนโลยียังมีการพัฒนาที่ก้าวไกลมากเท่าไรก็ย่อมมาพร้อมกับความเสี่ยงเสมอ โดยเฉพาะความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ซึ่งในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สถาบันการเงินสามารถเก็บข้อมูลทางการเงินลงใน Cloud Computing ย่อมอาจเกิดความเสี่ยงในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลตามมาด้วย ในขณะเดียวกันประชาชนที่ใช้เทคโนโลยีแต่ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ก็มักจะถูกมิจฉาชีพหลอกลวงได้ง่าย เนื่องจากสามารถทำธุรกรรมการเงินในสมาร์ตโฟนได้ตลอดเวลาทำให้เกิดโอกาสพลั้งเผลอทำผิดพลาดได้ง่ายด้วยเหตุที่ยังไม่ชำนาญในการใช้ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการออกประกาศอนุญาตให้สถาบันการเงินใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอกด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Outsourcing) ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบ Cloud Computing เพื่อการจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล หรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สถาบันการเงินต้องให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลความเสี่ยงจากการใช้บริการ Cloud Computing ด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560) หลังจากการออกประกาศฉบับนี้มาไม่นานในราวปลายเดือนกรกฎาคม 2561 ธนาคารกรุงไทยและธนาคารกสิกรไทย ได้ถูกจารกรรมข้อมูลพื้นฐานของลูกค้าที่ใช้บริการสินเชื่อสมัครผ่านทางออนไลน์ (ไทยรัฐ, 2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาจมีมิจฉาชีพกำลังพยายามกระทำการจารกรรมข้อมูลของสถาบันการเงินผ่านทางออนไลน์อยู่ตลอดเวลา จึงอาจเป็นอันตรายอย่างยิ่งหากเป็นข้อมูลที่สำคัญและในอนาคตหากเทคโนโลยีก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นอาจทำให้กลุ่มแฮกเกอร์ (Hacker) มีการพัฒนาวิธีการจารกรรมข้อมูล โดยหน่วยงานรัฐไม่สามารถป้องกันได้ทันกาลข้อมูลอาจถูกแฮกเกอร์เปิดเผยตัวตนของเจ้าของข้อมูล จึงอาจสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นได้

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

ประเทศไทยได้มีความพยายามในการพัฒนากฎหมายกำกับดูแลฟินเทค เพื่อรองรับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยแต่ยังอาจมีอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ฟินเทคเติบโตได้ช้าในประเทศไทย นั่นก็คือ การที่ประชาชนไม่มีความไว้วางใจในระบบการให้บริการฟินเทค อาทิ การใช้งานระบบจ่ายเงินแบบดิจิทัล เนื่องจากเกรงว่าจะมีการนำข้อมูลส่วนตัวของตนไปใช้ในทางมิชอบ ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐควรตระหนักให้มีความสำคัญในเรื่องการจัดการข้อมูลและความมั่นคงปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1. ในการขอเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ (ที่ไม่มีกฎหมายห้ามเปิดเผยได้) ตามร่างมาตรา 16 ควรกำหนดขอบเขตของข้อมูลให้ชัดเจน และควรกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงินแจ้งวัตถุประสงค์ในการขอเปิดเผยข้อมูลต่อหน่วยงานรัฐด้วย เนื่องจากการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการพิจารณาให้เครดิตรายบุคคล โดยประเมินความเสี่ยงของผู้ใช้บริการแต่ละรายมีความเสี่ยงระดับไหน ในการอนุมัติเครดิต

จากการทำธุรกรรมต่าง ๆ อาทิ การให้สินเชื่อ การคำนวณเบี้ยประกันภัย โดยอาศัยวิเคราะห์ข้อมูลจากพฤติกรรมการใช้ผ่านมือถือ การใช้โซเชียลมีเดีย หรือการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในรูปแบบที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน การประมวลผลข้อมูลเหล่านี้หากวิเคราะห์ผิดจะทำให้เกิดข้อผิดพลาด อันอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อดีคือ เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของผู้บริโภค ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ไม่มีกฎหมายห้ามเปิดเผยให้ชัดเจนมากขึ้น

2. ควรกำหนดให้มีหน่วยงานภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากำกับดูแลในเรื่องของ Cyber Security โดยตรง ซึ่งจะสามารถช่วยธนาคารแห่งประเทศไทยและผู้ให้บริการทางการเงินสอดส่องเพื่อหาความผิดปกติในกรณีเกิดความเสี่ยงเรื่องความมั่นคงปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน

3. ควรกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงิน จัดทำแผนในการสร้างมาตรการป้องกันความเสี่ยงความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ให้มีความชัดเจนและมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น

4. การจัดให้มีการทำสถิติการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการเงิน โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงินส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรวบรวมและทำเป็นสถิติ คำนวณอัตราการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเงินของประชาชน อาทิ จำนวนผู้ใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงิน ความถี่ในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน มูลค่าทางการเงินในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน อาทิ การวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการฟินเทคของภาครัฐ การปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง รวมทั้งการวางแผนการจัดเก็บภาษีอย่างรัดกุม

การเพิ่มแนวทางในการกำกับดูแลฟินเทคในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของข้อมูลที่มีความสำคัญ เนื่องจากการประมวลผลข้อมูลในกรณีของฟินเทค จะประมวลผลจากข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อน หากเรากำหนดกฎเกณฑ์การกำกับดูแลที่รัดกุมความผิดพลาดก็อาจจะเกิดขึ้นน้อยลง นอกจากนี้ในการวางมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน การลงทุน และการประกันภัยด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอีกประการหนึ่งที่เป็นหลักประกันให้กับผู้ใช้บริการให้ได้รับความคุ้มครองข้อมูลของตนอย่างปลอดภัย ทำให้เกิดความไว้วางใจในการใช้บริการ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการวางมาตรการในการจัดการข้อมูลทางสถิติของฟินเทคที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนบริหารราชการของภาครัฐและให้บริการฟินเทคของภาคเอกชนในอนาคตได้อย่างรอบคอบ ซึ่งในการนำฟินเทคมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรัดกุมกับเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในฟินเทคนี้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการฟินเทค สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเทคโนโลยี และสามารถนำมาใช้ให้บริการในธุรกรรมทางการเงิน ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กสิกรไทย. (31 กรกฎาคม 2561). กสิกรไทยพบ Hacker เจาะเว็บบริการหนังสือค้ำประกันแต่ลูกค้าไม่เสียหาย. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.kasikornbank.com/th/News/Pages/KBank-tracks-hacking.aspx>
- การเงินการธนาคาร. (2560). เซเรซัส เผย ฟินเทคโนโลยีอยู่อันดับที่ 7 ของเอเชีย. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.moneyandbanking.co.th/new/17431/2/index.php>
- จันทพร ศรีโพน. (2561). การกำกับดูแลฟินเทคในสิงคโปร์. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561 จาก <https://seven02.s3.amazonaws.com/2S58/1505871237.631b91413c666038366bc5cf1f528ca1.pdf>
- CS LOXINFO. (2560). รู้จักเทคโนโลยี Cloud Computing. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561 จาก <http://dccloud.csloxinfo.com/th/wecloud01/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560). ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.19/2559 เรื่องการใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอกด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Outsourcing) ในการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2560/ThaiPDF/25600035.pdf>
- Nares Laopannarai. (2560). ทำไม? สตาร์ทอัพไทยถึงอยากไปตั้งฐานที่ “สิงคโปร์”. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561 จาก [www.https://brandinside.asia/why-singapore](https://brandinside.asia/why-singapore)
- Brand Buffet. (2561). ทำความรู้จัก “Data Scientist”. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2018/01/data-scientist-job-in-high-demand/>
- ภัยไซเบอร์ “กรุงไทย-กสิกรโดนแฮกข้อมูลลูกค้า เข้มยกระดับป้องกัน”. (2561). ไทยรัฐ. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2561 จาก www.thairat.co.th/content/1345335
- เรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนาและการกำกับดูแลฟินเทคของต่างประเทศ. (2560). กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642490>
- สนช. เดินหน้าเสนอกฎหมายฟินเทค. (2561). โพสต์ทูเดย์. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.posttoday.com/politic/NeWs/555041>
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2561). รับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจและการเข้าถึงบริการของประชาชนด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน พ.ศ. สืบค้น 1 มิถุนายน 2561 จาก <http://web.senate.go.th/w3c/senate/spaw2/uploads/files/2-30092560.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้น 1 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.nesdb.go.th/download/plan/12> สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.pdf

สิงคโปร์โดนล้วงข้อมูลผู้ป่วย เสียหาย 1.5 ล้านบัญชี. (2561). **เดลินิวส์**. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561

จาก <https://www.dailynews.co.th/foreign/656106>

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2561

จาก http://cse.nida.ac.th/main/images/books/suwit_revise.pdf

ภาษาต่างประเทศ

Adrian Ang. & Alexander Yap. (2018). **Business-Focus legal analysis and insight in the most significant jurisdictions worldwide**. Retrieved August 29, 2018 from <https://www.thelawreviews.co.uk/edition/the-financial-technology-law-review-edition-1/1169782/singapore>

Dorflleitner, G., Hornuf, L., Schmitt, M & Weber, M. (2017). **FinTech in Germany**. Retrieved August 29, 2018 from <http://www.springer.com/978-3-319-54665-0>

Dorflleitner, G., Hornuf, L., Schmitt, M & Weber, M. (2017). **FinTech in Germany**. Retrieved August 29, 2018 from <http://www.springer.com/978-3-319-54665-0>

World Economic Forum. (2018). **The Global Risks Report 2018**. Retrieved August 29, 2018 from <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2018>